

Σχέση Εκπαίδευσης χρηστών και Πληροφοριακής παιδείας: η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου

Ιφιγένεια Βαρδακώστα

Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, ifigenia@hua.gr

Περίληψη

Οι ραγδαίοι ρυθμοί της τεχνολογικής ανάπτυξης, η απόκτηση νέων πηγών, οι μέθοδοι αποθήκευσης και διάθεσης της πληροφορίας καθώς και οι νέες υπηρεσίες που αναπτύσσουν οι Βιβλιοθήκες, απαιτούν την εκπαίδευση των χρηστών τους προκειμένου να επωφεληθούν όλων αυτών των δυνατοτήτων. Η Βιβλιοθήκη έχει να διαδραματίσει ένα ρόλο ζωτικής σημασίας ως κέντρο πληροφόρησης και είναι αυτή στην οποία η ακαδημαϊκή κοινότητα επιζητεί έναν σύμμαχο στην προσπάθεια αλλαγής του τρόπου εκπαίδευσης, δηλαδή τη μετάβαση από την παραδοσιακή διάλεξη στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αναζήτησης αλλά και αξιολόγησης της πληροφορίας.

Επομένως, τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να διαμορφωθούν έτσι ώστε να εστιάζονται στην ανάπτυξη εκείνων των δεξιοτήτων των φοιτητών που θα χρησιμοποιούν για όλη τους τη ζωή. Η επίτευξη αυτών των στόχων μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της ενσωμάτωσης προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών.

Στην αποστολή της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης (ΒΚΠ) του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου περιλαμβάνεται η συνεχής εκπαίδευση των χρηστών, προκειμένου να ενθαρρύνεται η βέλτιστη αξιοποίηση των έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών μάθησης. Η συγκεκριμένη εργασία σκοπό έχει αρχικά να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης χρηστών και της πληροφοριακής παιδείας, καθώς και να εντοπίσει τις διαφορές τους, και στη συνέχεια να περιγράψει το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών που παρέχει η ΒΚΠ του ΧΠ στους χρήστες της. Παρουσιάζονται αναλυτικά ο τρόπος που οργανώνονται, διεξάγονται και αξιολογούνται τα σεμινάρια αυτά, καθώς και τα σημεία που δυσκολεύουν την ολοκληρωμένη εφαρμογή τους. Τέλος, διατυπώνονται κάποια συμπεράσματα και ενέργειες που θα ενσωματώσει η ΒΚΠ στις λειτουργίες της προκειμένου να υιοθετήσει σταδιακά το μοντέλο της πληροφοριακής παιδείας στις λειτουργίες της.

Λέξεις κλειδιά: Ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, εκπαίδευση χρηστών, μελέτη περίπτωσης, πληροφοριακή παιδεία, βιβλιοθηκονόμοι

The relation between information literacy and user education: the case of Library & Information Centre of Harokopio University

Ifigenia Vardakosta

Library & Information Centre, Harokopio University, ifigenia@hua.gr

Abstract

The rapid rhythms of technological growth, the acquisition of new sources and methods of information storage and dissemination as well as the provision of library services, requires the education of the users in order to take advantage of these capabilities. Library has a vital role to play as an information centre and it is library that academic community seeks as an ally in its effort to change the way that education is provided which means the transition from the traditional lecture in the development of information-seeking skill as well as information assessment. That's why, curricula must be shaped to focus so students could develop the kind of skills that they will be needed in their whole life. The achievement of these objectives can be accomplished via the incorporation of information literacy programmes in the curricula.

The mission of Library and Information Centre (LIC) of Harokopio University includes the continuous education of users in order to encourage the most optimal exploitation of printed and electronic sources, aiming to serve the learning needs. The particular work, intends to investigate the relation between users education and information literacy, as well as to locate their differences, and finally to describe the user education programme that is provided by the Library and Information Centre of Harokopio University. Seminars are analytically presented as well as the way that they are organized, are held out and evaluated. Furthermore, we underline the points that complicate their complete implementation. Finally, we outline some conclusions and propose some certain actions that Library should incorporate in order to adopt the information literacy model.

Key-words: Academic Libraries, User Education, Information Literacy, Librarians, case study

1. Εισαγωγή

Η λειτουργία μιας ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στην πραγματικότητα ολοκληρώνει τις δραστηριότητες ενός σύγχρονου πανεπιστημίου, δηλαδή τη διδασκαλία, την έρευνα και τις υπηρεσίες προς την κοινότητα που καλύπτει. Η επιλογή του θεματικού περιεχομένου πληροφοριών που περιλαμβάνει, εκφράζει το επίπεδο του φορέα που παρέχει την εκπαίδευση ή εκτελεί έρευνα. Η βιβλιοθήκη αξιολογείται όχι μόνο από τη τεχνική και διοικητική λειτουργικότητα των υπηρεσιών της αλλά και από την ποιότητα και την ποσότητα των «πληροφοριών» που διαθέτει, τους ρυθμούς ανανέωσης πληροφορίας και από τη συχνότητα

χρήσης της (Δουφεξοπούλου, 2000). Η εμπλοκή της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στρέφεται από την κατοχή υλικού στην πρόσβαση (from ownership to access) και από την εκ των υστέρων συμμετοχή στην εκ των προτέρων ανάμειξη στην εκπαιδευτική διαδικασία (from re-active to proactive involvement). Επιπλέον όμως, η βιβλιοθήκη πρέπει να μάθει τους ανθρώπους πώς να μαθαίνουν (learn how to learn) και έχει και την εμπειρία και τους τρόπους για να το πραγματοποιήσει (Αράχωβα, 2006). Πολύ λίγες βιβλιοθήκες δεν αναγνωρίζουν την εκπαίδευση ως ένα σημαντικό κομμάτι της αποστολής τους (Biddiscombe, 1999) από τη στιγμή που οι δεξιότητες που αποκτώνται μέσω της πληροφοριακής παιδείας βοηθούν τους ανθρώπους στη συνεχή μάθηση και εκπαίδευση καθώς οι αντιξοότητες της ζωής σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον απαιτεί από αυτούς να είναι προσαρμοστικοί με ταχύτητα και ικανότητα σε τρόπους που δύσκολα φαντάζονταν κανείς λίγα χρόνια πριν (Wooliscroft, 1997).

Η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης (ΒΚΠ) του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου αναγνωρίζοντας το συμμετοχικό ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει στην εκπαιδευτική διαδικασία, διοργανώνει κάθε χρόνο, στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους σεμινάρια εκπαίδευσης χρηστών. Παρότι πρωταρχικός στόχος ήταν η ενημέρωση των χρηστών για τον τρόπο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης και η γνωστοποίηση της πρόσβασης σε αρκετά μεγάλο, τόσο σε αριθμό όσο και σε κόστος ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης, εν τούτοις η καθημερινή μας επαφή μαζί τους, οι συνεχείς τεχνολογικές εξελίξεις όσο και οι αλλαγές στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης, μας οδηγούν στον εμπλουτισμό των σεμιναρίων αυτών και με άλλες σημαντικές και απαραίτητες γνώσεις που θα δώσουν στους φοιτητές τη δυνατότητα να ανακτήσουν την απαραίτητη για αυτούς πληροφορία και να τη χρησιμοποιήσουν επιτυχώς.

2. Πληροφοριακή παιδεία

Η **πληροφοριακή παιδεία (ΠΠ)** ορίζεται από την Αμερικάνικη Ένωση Βιβλιοθηκονόμων ως «η κατανόηση και απόκτηση του συνόλου των δυνατοτήτων που επιτρέπουν σε ένα άτομο να αναγνωρίζει πότε χρειάζεται κάποιες συγκεκριμένες πληροφορίες, καθώς επίσης και η ικανότητα να εντοπίζει, να αξιολογεί και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις απαιτούμενες πληροφορίες». Σύμφωνα με την παραπάνω Ένωση, «τα άτομα που έχουν λάβει πληροφοριακή παιδεία είναι προετοιμασμένα για τη δια βίου μάθηση». Η δυνατότητα να συνεχιστεί η μάθηση στη ζωή ενός ατόμου είναι βασικό εργαλείο επιβίωσης σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από την αλλαγή αφού η έκρηξη πληροφοριών που παρατηρείται σε όλα τα επιστημονικά πεδία είναι θεαματική (Wooliscroft, 1997).

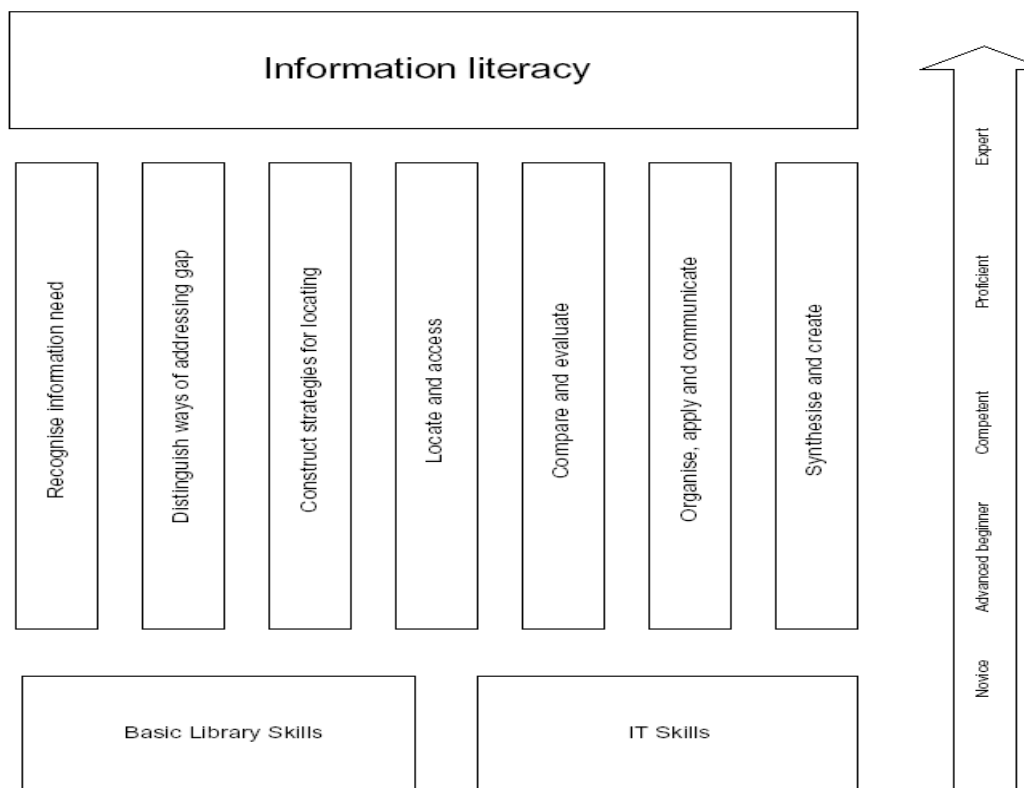
Η ΠΠ δεν είναι απλά μια απάντηση στις απαιτήσεις της κοινωνίας της πληροφορίας, αλλά ένα σημαντικό σύνολο διανοητικών ικανοτήτων που θα ενισχύσουν την πραγματοποίηση της «κοινωνίας της γνώσης» (Candy, 1993).

Σύμφωνα με την Breivik (1985) «η πληροφοριακή παιδεία δεν είναι μόνο η γνώση των πηγών, δεν οδηγεί στην εξάρτηση του χρήστη από τη βιβλιοθήκη ως το μοναδικό πάροχο πληροφοριών και δεν στοχεύει μόνο στην εύρεση της πληροφορίας, αλλά επίσης στη κατανόηση και στην αξιολόγησή της».

Το άτομο που έχει λάβει ΠΠ διακρίνεται από την κατοχή ενός ολοκληρωμένου συνόλου δεξιοτήτων σχετικά με την στρατηγική έρευνας και την αξιολόγηση, αλλά και γνώση των εργαλείων και των πηγών (Εικόνα 1). Αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να αναπτυχθούν μέσω:

- της εξακρίβωση της ανάγκης της απόκτησης των γνώσεων αυτών, για την επίλυση ενός προβλήματος
- της εντατικής εργασίας,
- της σημασίας στη λεπτομέρεια, και την προσοχή στην αποδοχή των όποιων τυχαίων πηγών και τέλος
- της καλλιέργειας των γενικών γνώσεων και των δεξιοτήτων στη χρήση της τεχνολογίας (Breivik, ό.π.)

Η ΠΠ έχει εξελιχθεί πέρα από τη βιβλιοθηκονομική διδασκαλία και τα προγράμματα που εστιάζουν στις πληροφοριακές δεξιότητες του ατόμου (Γαϊτάνου & Ρουγγέρη, 2007).

Εικόνα 1. Μοντέλο Πληροφοριακής Παιδείας (Bainton, 2001)

3. Εκπαίδευση χρηστών

Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες στη Βρετανία, στις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Σκανδιναβία και στην Αυστραλία (Rashid, 1997 ; Clougherty e.a.,1998 ; Sun & Rader, 1999 ; Yu, 2003 ; Sinikara & Farvelainen, 2003) εδώ και δεκαετίες έχουν ξεκινήσει φιλόδοξα προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών, λόγω της έκρηξης των πληροφοριών και λόγω της έμφασης που δίνουν τα πανεπιστήμια αυτά στην αυτοεξυπηρέτηση και στην αυτονομία του χρήστη (Παντούλη & Νιξαρλίδου, 2002).

Η **εκπαίδευση χρηστών** σύμφωνα με το Fleming (1990) ορίζεται ως "πρόγραμμα εκπαίδευσης, που παρέχεται από τη βιβλιοθήκη στους χρήστες προκειμένου να τους εισαγάγει στην αποτελεσματικότερη, αποδοτικότερη και ανεξάρτητη χρήση των πηγών πληροφόρησης

και των υπηρεσιών στις οποίες αυτές οι βιβλιοθήκες παρέχουν πρόσβαση". Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης χρηστών είναι:

1. Η παρουσίαση στους νέους φοιτητές, (οι περισσότεροι εκ των οποίων προέρχονται από σχολεία όπου δεν υπάρχουν καθόλου ή δεν υπάρχουν καλά οργανωμένες βιβλιοθήκες), της ποικιλίας των παροχών της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης.
2. Η ενημέρωση των χρηστών, οι οποίοι έχουν ελάχιστες ή καμία δεξιότητα στην αναζήτηση πληροφοριών για έναν εκτενή αριθμό πηγών της βιβλιοθήκης προκειμένου να εξοικειωθούν με αυτές.
3. Η εκπαίδευση των χρηστών στο να βρίσκουν υλικό χρησιμοποιώντας τον ηλεκτρονικό κατάλογο, αλλά και άλλες πηγές πληροφόρησης (βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικά περιοδικά κλπ).

Στην Ελλάδα, η ανάγκη εκπαίδευσης των χρηστών έγινε επιτακτικότερη μετά την ενίσχυση των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών από τη χρηματοδότηση του ΕΠΕΑΕΚ που είχε σαν αποτέλεσμα την ανάπτυξη των υποδομών και τον εμπλουτισμό των συλλογών τους με υλικό σε ποικίλες μορφές και με διαφορετικούς τρόπους πρόσβασης, οι περισσότερες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στράφηκαν στην εφαρμογή τέτοιων σεμιναρίων (Αβραμίδου & Βαρδακώστα, 2008). Έτσι, οργανώνονται από τις βιβλιοθήκες προγράμματα εκπαίδευσης χρηστών¹ (Ξενίδου-Δέρβου, 2001, Παντούλη & Νιξαρηλίδου, ό.π., Nikitakis e.a.) που σκοπό έχουν να μεταδώσουν στους χρήστες όλες εκείνες τις γνώσεις και δεξιότητες, ώστε οι τελευταίοι, «να είναι σε θέση «να αναγνωρίσουν τις πληροφοριακές τους ανάγκες, να εντοπίσουν, να αξιολογήσουν και να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά την πληροφόρηση» (Sonntag & Ohr, 1996).

Οι δυνατότητες όμως, που δημιουργούνται στο ψηφιακό περιβάλλον έχουν οδηγήσει σε ταχύτατη αύξηση του όγκου των διαθέσιμων πληροφοριών, γεγονός που κάνει τους χρήστες ευάλωτους στην παραπληροφόρηση (Σίτας, 2006). Επιπρόσθετα, τείνουν να επικρατήσουν πιο δυναμικά και άρα περισσότερο ευμετάβλητα κανάλια παραγωγής και διάθεσης της πληροφορίας μέσω του διαδικτύου (Καπιδάκης, 2004). Η αύξηση του όγκου και το ευμετάβλητο των πληροφοριών, καθώς και τα κανάλια δημιουργίας και διάθεσής τους, επέφεραν αλλαγές και στον τρόπο και τις μεθόδους παροχής της εκπαίδευσης. Επομένως, τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να διαμορφωθούν ανάλογα ώστε να εστιάζονται στην ανάπτυξη από τους φοιτητές των δεξιοτήτων εκείνων που θα χρησιμοποιηθούν για όλη τους τη ζωή. Οι Candy, Crebert και O'Leary (1993) εκφράζουν την πεποίθηση ότι «η πρόσβαση και η κριτική χρήση της πληροφορίας και της τεχνολογίας είναι απόλυτα ζωτικής σημασίας στην δια βίου μάθηση και σύμφωνα με αυτό, κανένας απόφοιτος πανεπιστημίου δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εκπαιδευμένος/η, εκτός εάν, αυτός/αυτή έχει πληροφοριακά εκπαιδευτεί». Η επίτευξη των στόχων μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της ενσωμάτωσης προγραμμάτων πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών (Σίτας, ό.π.).

¹<http://library.aau.gr/ekpaideusi.html> (Γεωπονικό Πανεπιστήμιο),
<http://www.lib.duth.gr/> (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης), <http://www.lib.auth.gr/site/gr/coursepacks/intro> (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)
http://www.lis.upatras.gr/Services/support_EL.php (Πανεπιστήμιο Πατρών)
http://www.lib.unipi.gr/kiosk/Menu_01_gr.html (Πανεπιστήμιο Πειραιά)
http://library.ucy.ac.cy/seminars/usereduc_gr.htm (Πανεπιστήμιο Κύπρου)
<http://www.lib.uth.gr/LWS/el/is/iltr.asp> (Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)
http://www.lib.uoi.gr/services/sem_ekp.php (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)
<http://www.panteion.gr/wps/portal> (Πάντειο Πανεπιστήμιο)

4. Σχέση Εκπαίδευσης χρηστών και πληροφοριακής παιδείας

Τα σεμινάρια χρηστών σύμφωνα με τη Behrens (1990) αλλά και τον Mews (1992) τείνουν να επικεντρώνουν στη χρήση του καταλόγου της βιβλιοθήκης, στους τρόπους εντοπισμού της πληροφορίας ή στις συντονισμένες ενέργειες ανάκτησης. Συνήθως, δεν καλύπτουν τα ευρύτερα συναφή στοιχεία και τις ανεπτυγμένες αναλυτικές δεξιότητες απαραίτητες στην αποτελεσματική ανάκτηση και χρήση της πληροφορίας με τρόπο που θα αντέξει στην κατάλληλη εξονυχιστική έρευνα.

Η Lupton (2002) σε εργασία της αναφέρει ότι οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν δώσει ιδιαίτερη έμφαση στη βιβλιογραφική ανάπτυξη των χρηστών κάτι που διαιωνίζει μια περιορισμένη και στενή αντίληψη της πληροφοριακής παιδείας. Υποστηρίζει, ότι η παραδοσιακή βιβλιογραφική εκπαίδευση που παρέχεται μέσω των σεμιναρίων εκπαίδευσης χρηστών ανακριβώς συγχέεται με την ΠΠ (βλ.πίν.1). Υποστηρίζοντας την παραπάνω θέση οι Bainton (2001), οι Ellis & Salisbury (2004) θεωρούν ότι η βιβλιογραφική εκπαίδευση είναι ένα μέρος του ευρύτερου φάσματος που αντιπροσωπεύει η ΠΠ ενώ η Boekhorst (2003) αναφέρει ότι η ΠΠ διαχωρίστηκε από την εκπαίδευση χρηστών τις δεκαετίες 1980-1990 και για κάποια χρόνια χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά στο σχολικό περιβάλλον. Την εκπαίδευση χρηστών περιλαμβάνουν και οι Γαϊτάνου και Ρουγγέρη (2007) στις εργασίες² οι οποίες είναι σχετικές με την πληροφοριακή παιδεία.

Οι βιβλιοθήκες πρέπει να επανεξετάσουν τους εκπαιδευτικούς τους στόχους και να αναρωτηθούν αν η παραδοσιακή εκπαίδευση χρηστών ή η βιβλιογραφική εκπαίδευση που παρέχουν είναι αρκετή και τι πρέπει να γίνει προκειμένου να αναπτυχθεί μια άλλη μορφή εκπαίδευσης ικανή να καλύψει τις νέες προκλήσεις που δημιουργούνται. Η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ της παραδοσιακής εκπαίδευσης χρηστών και της ΠΠ εστιάζεται στο αν οι στόχοι και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης θα καθορισθεί από την άποψη της βιβλιοθήκης ή από αυτή του εκπαιδευόμενου (Πίνακας.1)

Πίνακας 1 - Διαφορές εκπαίδευσης χρηστών και πληροφοριακής παιδείας (Sinikara & Farvelainen, 2003)

Εκπαίδευση στη χρήση της Βιβλιοθήκης	Πληροφοριακή Παιδεία
Η γνωριμία με τη Βιβλιοθήκη είναι απαραίτητη: ο χρήστης παρακολουθεί	η άποψη του χρήστη είναι ουσιαστική: τι είδους γνώση χρειάζεται για την εργασία του;
Η εκπαίδευση γίνεται από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης	Είναι απαραίτητη η συνεργασία διδασκόντων και των βιβλιοθηκονόμων
Η διδασκαλία αποτελεί δευτερεύον χαρακτηριστικό της εργασίας μας	Δίνεται έμφαση στις παιδαγωγικές δεξιότητες που μπορεί να αναπτύξουν οι βιβλιοθήκες
Διδασκαλία χωρίς συντονισμό	Ανάπτυξη προτύπων ως βάση για συνεργασία μεταξύ των βιβλιοθηκών τόσο εθνικά όσο και διεθνώς

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, ένα άτομο που έχει γνώσεις και δεξιότητες στη χρήση της Βιβλιοθήκης δεν πρέπει να θεωρείται ότι έχει λάβει εκπαίδευση πληροφοριακής παιδείας. Η εκπαίδευση στη χρήση της Βιβλιοθήκης (και κατ' επέκταση τα σεμινάρια χρηστών) είναι ένα τμήμα της πληροφοριακής παιδείας (βλ.Πίν.1). Το να ονομάσουμε ένα πρόγραμμα

² Οι εργασίες που αναφέρονται εκτός της Εκπαίδευσης χρηστών είναι: Πληροφοριακή ευφράδεια (Information fluency), Βιβλιοθηκονομική διδασκαλία (Library instruction), Βιβλιογραφική διδασκαλία (Bibliographic instruction), Πληροφοριακές δυνατότητες (Information competencies).

εκπαίδευσης χρηστών, πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας μπορεί να υποδηλώνει την πρόθεση του οργανισμού για εξέλιξη των παρεχομένων προγραμμάτων αλλά, αν δεν έχουν αναπτυχθεί όλες εκείνες οι παράμετροι που διαφοροποιούν την ΠΠ από άλλα προγράμματα, τότε η τελευταία παραμένει ανεκπλήρωτος στόχος.

5. Ο ρόλος των Βιβλιοθηκών και βιβλιοθηκονόμων και οι προκλήσεις

Οι βιβλιοθήκες έχουν αναγνωριστεί από καιρό ως διακεκριμένοι πάροχοι που υποστηρίζουν τη διδασκαλία, την μάθηση, και την έρευνα. Είναι οι κύριοι συντελεστές στην οργάνωση του «αποθετηρίου γνώσης», χαρακτηριστικό ενός πανεπιστημίου που το διαφοροποιεί από άλλα ιδρύματα της ανώτερης εκπαίδευσης.

Η εισαγωγή της τεχνολογίας στη διδασκαλία, οι αλλαγές στην επιστημονική δημοσίευση, η αύξηση της ποικιλίας των μέσων, οι αυξανόμενες απαιτήσεις των χρηστών για υπηρεσίες που θα είναι διαθέσιμες, όταν, όποτε και όπου θέλουν, απαιτούν ότι οι βιβλιοθηκονόμοι θα διασφαλίσουν περισσότερο τώρα από ποτέ, ότι είναι εστιασμένοι στο χρήστη, φιλικό προς αυτόν και ικανό να τον βοηθήσουν να λάβει δεξιότητες πληροφοριακής παιδείας οι οποίες θα τον καταστήσουν ικανό να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό ανεξάρτητος και να βρει τη σχετική πληροφορία στην πιο κατάλληλη μορφή, στον κατάλληλο χρόνο, και με αποδεκτό κόστος για το χρήστη και το ίδρυμα (Wooliscroft, ό.π.).

Είναι όμως οι βιβλιοθηκονόμοι το κατάλληλο επιστημονικό προσωπικό που θα εκπαιδεύσει τους φοιτητές; Οι Cowley & Hammond (1987) σε εργασία τους επισημαίνουν ότι ενώ οι βιβλιοθηκονόμοι στην ανώτερη εκπαίδευση είναι ενθουσιασμένοι με την ιδέα της εκπαίδευσης εν τούτοις θεωρείται ότι αυτή η απόπειρα εμπλοκής γίνεται μόνο προκειμένου να βελτιωθεί το προφίλ τους.

Η διεθνής και ελληνική βιβλιογραφία πάνω στο θέμα αυτό (Bruce, 1995 ; Ivey, 2003 ; Κακούρη, 1998 ; Γαϊτάνου & Ρουγγέρη, 2007) συστήνουν την συνεργατική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, η Bruce, ό.π. προτείνει τη συνεργασία βιβλιοθηκονόμων, εξειδικευμένου διδακτικού προσωπικού και πληροφορικών. Για το λόγο αυτό είναι επιβεβλημένο να διοργανώνονται τα προγράμματα ΠΠ σε κλίμα συνεργατικότητας μιας και σύμφωνα με την παραπάνω ερευνήτρια «η συσσωρευμένη εμπειρία από ποικίλα, θέματα και πρακτικές μάθησης, οδηγούν στην ολοκληρωμένη πληροφοριακή παιδεία ενός ατόμου».

6. Εκπαίδευση χρηστών στη ΒΚΠ του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου

Στο παρελθόν...

Από τα πρώτα χρόνια της οργάνωσής της (1995) η ΒΚΠ του ΧΠ είχε αντιληφθεί τη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα εκπαίδευσης του χρήστη τόσο στην αναζήτηση του βιβλίου μέσω του ηλεκτρονικού καταλόγου και του εντοπισμού του στο ράφι αρχικά, όσο και στην γνωστοποίηση και εξοικείωση με τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες όπως βάσεις δεδομένων και ηλεκτρονικά περιοδικά. Σε μια υπηρεσία με ελλείψεις προσωπικό (2 άτομα) αλλά, με συνεχώς αυξανόμενη ροή εμπλουτισμού των συλλογών και ανάπτυξη των υπηρεσιών της, ο αυτόνομος χρήστης φάνταζε ως το ιδανικό ζητούμενο.

Έτσι, κατά το χρονικό διάστημα 1997-1998, όπου είχαν καταχωρηθεί τα βιβλία σε αυτοματοποιημένο σύστημα, είχε εμπλουτιστεί η συλλογή με περιοδικά και βάσεις δεδομένων, πραγματοποιήθηκαν οργανωμένα σεμινάρια. Τα σεμινάρια είχαν τη μορφή «Παρουσίασης» μιας και μέσω διαφανειών ενημερώνονταν οι φοιτητές για τις συλλογές της Βιβλιοθήκης, την οργάνωσή της (ταξινόμικό σύστημα) και τις προσφερόμενες υπηρεσίες (δανεισμός, διαδανεισμός άρθρων κλπ). Εκτενή αναφορά γινόταν στο αυτοματοποιημένο σύστημα που διέθετε τότε η Βιβλιοθήκη (ΑΒΕΚΤ4) καθώς αναλύονταν οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να αναζητήσει κάποιος ένα βιβλίο ή ένα θέμα. Στο τέλος κάθε παρουσίασης διανέμονταν φύλλο αξιολόγησης.

Δυστυχώς η καλή αυτή πρακτική διεκόπη τα επόμενα χρόνια και παρόλο που προσετέθη ένα άτομο στο δυναμικό της, η σταδιακή αύξηση του υλικού και των χρηστών (ιδρύθηκαν νέα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά τμήματα) δημιούργησαν τέτοιο όγκο εργασίας που δεν ήταν δυνατόν να ανταποκριθούμε στην ανάγκη οργανωμένων σεμιναρίων.

Παρόλα αυτά, παρείχαμε προφορική ενημέρωση για τους βασικούς κανόνες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, τις υπηρεσίες που αυτή διέθετε και τους τρόπους πρόσβασης σε αυτήν. Σε περιπτώσεις που υπήρχαν ομάδες χρηστών στο χώρο της Βιβλιοθήκης δράτταμε την ευκαιρία για ξεναγήσεις στα ράφια αλλά και επίδειξη του OPAC.

Στο παρόν...

Η ΒΚΠ στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού της προγράμματος³ δε διέθετε χρηματοδοτούμενη δράση για σεμινάρια εκπαίδευσης χρηστών. Μέσω της υλοποίησης όμως δράσεων (τόσο του δικού της ΕΠΕΑΕΚ όσο και άλλων, καθώς και όλων των ερευνητικών προγραμμάτων) που αφορούσαν εμπλουτισμό της συλλογής σε ποικίλες μορφές υλικού (βιβλία, έντυπα περιοδικά, ηλεκτρονικά περιοδικά, βάσεις δεδομένων) ήταν παραπάνω από σαφές ότι για να υπάρξει μια ισορροπία κόστους-ωφέλειας θα έπρεπε οι πηγές αυτές να κοινοποιηθούν στους χρήστες και να χρησιμοποιούνται από αυτούς. Για το λόγο αυτό, στο πλαίσιο της γενικότερης αναβάθμισης και βελτίωσης των υπηρεσιών προς τους νέους χρήστες, το ανθρώπινο δυναμικό της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου (ΒΚΠ), ενδυναμωμένο μετά από την πρόσληψη 3 βιβλιοθηκονόμων και ανταποκρινόμενο πλήρως στα νέα δεδομένα στο χώρο δράσης και λειτουργίας της Βιβλιοθήκης πραγματοποίησε το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, 27 εκπαιδευτικά σεμινάρια για όλους τους φοιτητές (προπτυχιακούς, μεταπτυχιακούς, υποψήφιους διδάκτορες), διδάσκοντες και διοικητικό προσωπικό.

Ενώ υπήρξε μεγάλη κινητοποίηση από τη Βιβλιοθήκη και ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας, τα άτομα που συμμετείχαν ήταν μόνο 125.

Την αρχική απογοήτευση διαδέχθηκε το πείσμα για ανατροπή της υπάρχουσας κατάστασης από τη στιγμή μάλιστα που η καθημερινή μας επαφή με τους χρήστες συνηγορούσε στην αναγκαιότητα αυτής της μορφής εκπαίδευσης προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά η Βιβλιοθήκη. Κατόπιν πολύωρων συζητήσεων και ανταλλαγών απόψεων μεταξύ του προσωπικού της Βιβλιοθήκης εκθέσαμε το γεγονός στην Επιτροπή Βιβλιοθήκης προκειμένου να γνωστοποιηθεί στις Γενικές Συνελεύσεις των Τμημάτων και προτείναμε την καθιέρωση του υποχρεωτικού χαρακτήρα των σεμιναρίων αυτών, κάτι που συζητήθηκε από

³ «Ενίσχυση, Εμπλουτισμός και Εκσυγχρονισμός της Ακαδημαϊκής Βιβλιοθήκης του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου»

το Πρυτανικό Συμβούλιο. Πέραν αυτού, το γραφείο Erasmus θεωρεί προαπαιτούμενο δικαιολογητικό για συμμετοχή στα προγράμματα ανταλλαγής φοιτητών τη βεβαίωση παρακολούθησης των σεμιναρίων αυτών.

Θεωρούμε ότι αυτή η απόφασή μας, αποδείχθηκε σωστή μιας και το επόμενο έτος 2007-2008, παρακολούθησαν τα σεμινάρια 192 φοιτητές (70,6%) επί συνόλου 272 πρωτοετών και υπήρξε ενδιαφέρον και από φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων που αν και είχαν οργανωθεί σεμινάρια όταν εισήχθησαν στο πανεπιστήμιό μας εν τούτοις δεν τα είχαν παρακολουθήσει.

6.1. Οργάνωση των σεμιναρίων

Προκειμένου να διεξαχθούν τα σεμινάρια εκπαίδευσης χρηστών η ΒΚΠ προβαίνει στις κάτωθι ενέργειες και λαμβάνει υπόψη τους εξής παράγοντες:

1) Συνεργασία με τις γραμματείες όλων των τμημάτων (προπτυχιακών και μεταπτυχιακών)

Μόλις ολοκληρωθούν τα προγράμματα σπουδών των τμημάτων οι γραμματείες τα προωθούν ηλεκτρονικά στη Βιβλιοθήκη. Αυτό είναι απαραίτητο προκειμένου τα σεμινάρια να οργανωθούν σε ημέρες και ώρες που οι φοιτητές δε θα έχουν μαθήματα, αλλά θα πρέπει να επιλεγούν και αυτές οι ημέρες που το κενό να έπεται μαθήματος προκειμένου να αυξηθεί η πιθανότητα να παραστεί ο φοιτητής. Παρόλο που, όπως αναφέρθηκε, τα σεμινάρια σύμφωνα με απόφαση του πρυτανικού συμβουλίου είναι υποχρεωτικά εν τούτοις δεν υπάρχει κάποια κύρωση για αυτόν που δε θα τα παρακολουθήσει⁴.

2) Καθορισμός χρόνου διεξαγωγής των σεμιναρίων

Τα σεμινάρια οργανώνονται συνήθως κατά τις αρχές του μήνα Νοέμβρη ώστε να έχει προηγηθεί :

- η οριστικοποίηση των ωρολόγιων προγραμμάτων των τμημάτων,
- η εγγραφή ως μέλη της Βιβλιοθήκης όλων των πρωτοετών φοιτητών,
- η ηλεκτρονική τους καταχώρηση στο αυτοματοποιημένο σύστημα της Βιβλιοθήκης,
- η έκδοση της κάρτας μέλους και η παραλαβή της από τους χρήστες. Κατά το χρόνο παραλαβής των καρτών οι χρήστες ενημερώνονται για τη χρήση της, καθώς και για ένα μέρος του κανονισμού που ισχύει.
- η έναρξη των μαθημάτων και η χρήση της Βιβλιοθήκης με βοήθεια από το προσωπικό όταν αυτή ζητηθεί.

3) Χώρος διεξαγωγής και διάρκεια

Τα σεμινάρια διεξάγονται στο φυσικό περιβάλλον της Βιβλιοθήκης, σε διαμορφωμένο χώρο και με τον κατάλληλο εξοπλισμό (πίνακα προβολής, φορητό υπολογιστή, προβολικό) μιας και δε διαθέτουμε χώρο για ανάλογες δραστηριότητες. Εν τούτοις, θεωρούμε ότι η μικρή αναστάτωση ή ενόχληση που θα προκληθεί από την υλοποίησή τους θα έχει θετικό αντίκτυπο στους υπόλοιπους χρήστες όσον αφορά την εικόνα της Βιβλιοθήκης. Τη δεύτερη όμως ώρα που απαιτείται πρακτική εφαρμογή, μεταβαίνουμε στο εργαστήριο του τμήματος που

⁴ Παρότι η παρακολούθησή τους θεωρείται προϋπόθεση για την συμμετοχή του φοιτητή σε πρόγραμμα Erasmus, και για να μην αποκλείσουμε φοιτητές από υποψηφιότητα, προβήκαμε τον προηγούμενο χρόνο σε διεξαγωγή μεμονωμένων σεμιναρίων σε φοιτητές που δεν είχαν παρακολουθήσει τα οργανωμένα προγράμματα που είχαν διεξαχθεί και επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα Erasmus.

παρακολουθεί το σεμινάριο, προκειμένου να έχουν τη δυνατότητα όλοι οι φοιτητές να χρησιμοποιήσουν ηλεκτρονικό υπολογιστή.

4) Μέγεθος τμήματος

Για να ελαχιστοποιήσουμε την όποια αναστάτωση προκαλείται από την είσοδο στο χώρο της Βιβλιοθήκης μεγάλου αριθμού ατόμων, αλλά και για να υπάρξει σωστή επικοινωνία μεταξύ του εκπαιδευτή και των φοιτητών, χωρίζουμε αλφαβητικά τους φοιτητές των προπτυχιακών τμημάτων, σε δύο ομάδες. Τα μεταπτυχιακά τμήματα χωρίζονται ανά τμήμα και ανά κατεύθυνση. Έτσι συνήθως, κάθε ακαδημαϊκό έτος θα πρέπει να διαμορφώνονται οκτώ (8) ομάδες για τα προπτυχιακά και δώδεκα (12) ομάδες για τα μεταπτυχιακά τμήματα.

5) Ενημέρωση

Η ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ανακοινώσεων στον πίνακα ανακοινώσεων της Βιβλιοθήκης, των τμημάτων και στον ιστότοπο της Βιβλιοθήκης. Παράλληλα, στέλνεται ηλεκτρονικό μήνυμα σε όλο το διδακτικό προσωπικό προκειμένου να ενημερωθεί για τη διεξαγωγή των σεμιναρίων και στο οποίο ζητάμε τη συμβολή του, στην ενθάρρυνση των φοιτητών για την παρακολούθησή τους.

6) Περιεχόμενο και διάρκεια της παρουσίασης

Το περιεχόμενο των σεμιναρίων έχει οργανωθεί σε μορφή παρουσίασης (ppt) ακόμα και για τις ηλεκτρονικές πηγές, αφενός για να καλυφθεί η περίπτωση τεχνικών προβλημάτων (αδυναμία σύνδεσης στο διαδίκτυο, ή χρήσης του εργαστηρίου), αφετέρου για να υπάρχει η δυνατότητα ανάρτησής του στην ιστοσελίδα και ανάκτησής του από κάποιο φοιτητή που δεν παρέστη στην παρουσίαση.

Η διαμόρφωση της παρουσίασης στηρίχθηκε στο συνδυασμό των μορφών «Παρουσίαση» και «Διάλεξη» σύμφωνα με τις μεθόδους⁵ που έχει καταγράψει η Μορελέλη-Κακούρη (1998). Ειδικότερα, κάθε σεμινάριο είναι δίωρο και περιλαμβάνει δύο διακριτά μέρη: Στο πρώτο, γίνεται παρουσίαση του φυσικού χώρου και του τρόπου οργάνωσης της βιβλιοθήκης καθώς και των κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία της. Επίσης, παρουσιάζεται η ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης και εξηγείται αναλυτικά το περιεχόμενο του κάθε συνδέσμου, ενώ στο τέλος παροτρύνονται οι φοιτητές να αναζητήσουν στη συλλογή, πέραν των άλλων, τις μεθοδολογίες έρευνας που θα τους βοηθήσουν να συντάξουν σωστά τις εργασίες τους.

Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, οι φοιτητές μπορούν ελεύθερα να διακόπτουν τον ομιλητή και να θέτουν διευκρινιστικές ερωτήσεις.

Το περιεχόμενο της ώρας αυτής είναι κοινό για τα μεταπτυχιακά και μεταπτυχιακά τμήματα ενώ διαφοροποιείται τη 2^η ώρα λόγω των διαφορετικών θεματικών ενδιαφερόντων αλλά και της προχωρημένης γνώσης και διαχείρισης που θεωρούμε ότι διαθέτουν οι μεταπτυχιακοί φοιτητές έναντι των πρωτοετών προπτυχιακών.

Στο δεύτερο μέρος αναλύονται οι προσφερόμενες υπηρεσίες, οι πηγές πληροφοριών και οι στρατηγικές έρευνας. Έτσι, για τους προπτυχιακούς φοιτητές, η ώρα αυτή χρησιμοποιείται για την ενημέρωσή τους για τις δυνατότητες που προσφέρει ο OPAC (είδη αναζητήσεων και διαφορές, ενημέρωση για το πώς θα βλέπουν τα τεκμήρια που έχουν δανειστεί, ανανέωση και κράτηση τεκμηρίων μέσω του OPAC) καθώς πραγματοποιούνται και αναζητήσεις ώστε να

⁵ Η Μορελέλη-Κακούρη (1998) καταγράφει τις εξής μορφές που μπορεί να λάβει ένα πρόγραμμα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης: 1) Παρουσίαση 2) Διάλεξη 3) Ειδικό μάθημα 4) Εκπαίδευση που σχετίζεται και αναφέρεται σε συγκεκριμένο μάθημα 5) Εκπαίδευση ενσωματωμένη σε μάθημα.

εξηγηθούν οι βιβλιογραφικές εγγραφές προκειμένου να μπορεί ο χρήστης να εντοπίσει το βιβλίο στο ράφι.

Στο μεταπτυχιακό επίπεδο αναφέρονται όλα τα παραπάνω αλλά με έμφαση στις υπηρεσίες ανανέωσης και κράτησης. Οι πηγές πληροφόρησης που παρέχει το Heal-link αναλύονται διεξοδικά και επιχειρούνται ανάλογες αναζητήσεις, ενώ αναφέρονται και άλλες πύλες αναζήτησης (Αργώ, Ζέφυρος, Συλλογικός Κατάλογος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Συλλογικός Κατάλογος Περιοδικών του ΕΚΤ) καθώς και ο τρόπος λειτουργίας τους. Όπως εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς η ώρα δεν είναι αρκετή για την παρουσίαση και αναζήτηση όλων αυτών των πηγών που παρέχονται και πάντα την υπερβαίνουμε ιδίως όταν οι φοιτητές δεν έχουν άλλες υποχρεώσεις και είναι πρόθυμοι να συνεχίσουμε.

7)Υλικό

Κατά την έναρξη των σεμιναρίων μοιράζονται στους φοιτητές φυλλάδια της Βιβλιοθήκης με χρήσιμες πληροφορίες για το ωράριο, τον κανονισμό, τις υπηρεσίες που προσφέρονται, ενώ στο τέλος μοιράζονται οι βεβαιώσεις παρακολούθησης⁶, καθώς και ερωτηματολόγιο αξιολόγησης των σεμιναρίων.

8) Αξιολόγηση των σεμιναρίων

Η ΒΚΠ στοχεύοντας στη βελτίωση της ποιότητας των σεμιναρίων για τα επόμενα χρόνια και αφού έλαβε υπόψη την ικανοποιητική συμμετοχή των φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008, έκρινε σκόπιμη τη διεξαγωγή έρευνας αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας διανέμοντας σχετικό ερωτηματολόγιο στους συμμετέχοντες με σκοπό τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητάς τους. Σκοπός της έρευνας ήταν η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού προγράμματος εστιάζοντας στον εντοπισμό και στην καταγραφή των ενδεχόμενων προβλημάτων ή αδυναμιών διαμορφώνοντας νέα μοντέλα εκπαίδευσης των χρηστών στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους, με απώτερο στόχο την ποιοτική και ποσοτική βελτίωση των υπηρεσιών και του έργου που παράγει η Βιβλιοθήκη.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε οδήγησε τη Βιβλιοθήκη στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων σε σχέση με την εμπειρία, τις υπάρχουσες δεξιότητες και τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της έρευνας⁷ (Αβραμίδου και Βαρδακώστα, 2008) οδήγησαν στην υιοθέτηση της πρακτικής εφαρμογής τη δεύτερη ώρα του σεμιναρίου, μιας και αρχικά αυτή η εφαρμογή διεξάγονταν αποκλειστικά από τον εκπαιδευτή κατά τη διάρκεια της παρουσίασης.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των σεμιναρίων που διεξήχθησαν φέτος δεν έχουν επεξεργαστεί από τη στιγμή που αυτά βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη. Όταν αυτό πραγματοποιηθεί θα αναρτηθούν στον ιστότοπο της Βιβλιοθήκης.

6.2. Προτάσεις

Το προσωπικό της ΒΚΠ θεωρεί πως η εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της αποστολής της και εντάσσεται ανάμεσα στις πιο σημαντικές δραστηριότητές της προκειμένου να εκπληρώσει ουσιαστικά το ρόλο της.

⁶ Από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 η βεβαίωση συμμετοχής στο σεμινάριο της βιβλιοθήκης είναι προαπαιτούμενο δικαιολογητικό προκειμένου ένας φοιτητής να κάνει αίτηση για συμμετοχή του σε προγράμματα Erasmus

⁷ Βλ. Αβραμίδου και Βαρδακώστα, 2008

Παρόλα αυτά διαπιστώνονται κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων αυτών κάποιες ουσιαστικές δυσκολίες που οφείλουμε να εξετάσουμε και να βελτιώσουμε το επόμενο ακαδημαϊκό έτος:

- 1) *Προσωπικό* : Τα σεμινάρια διεξάγονται από ένα μόνο άτομο, ως ένα ακόμα κομμάτι των καθηκόντων του. Θεωρούμε ότι προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις των χρηστών όπως αυτές κατεγράφησαν στην αξιολόγηση των σεμιναρίων που διεξήγαμε τόσο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008, όσο και κατά το φετινό 2008-2009, για συνεχή προγράμματα καθόλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, απαιτείται η δέσμευση ενός τουλάχιστον βιβλιοθηκονόμου αποκλειστικά στην οργάνωση και διεξαγωγή των προγραμμάτων αυτών. Το άτομο αυτό, θα παρακολουθεί όλες τις εξελίξεις στο χώρο της ΠΠ, θα συνεργάζεται με το διδακτικό προσωπικό του ιδρύματος καθώς και με άλλες βιβλιοθήκες στην ανάπτυξη παρόμοιων δράσεων και στην εφαρμογή καινοτόμων προτάσεων.
- 2) *Συνεργασία με το διδακτικό προσωπικό* : Η ΒΚΠ οφείλει να συνεργαστεί με τους διδάσκοντες στην ενθάρρυνση και υποκίνηση των φοιτητών στη χρήση της Βιβλιοθήκης με το να αναπτύξουν στρατηγικές διδασκαλίας χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Για το λόγο αυτό η παραπάνω συνεργασία θα μπορούσε να ολοκληρωθεί με την εμπλοκή ενός πληροφορικού.
- 3) *Σεμινάρια σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες*: Η μέχρι τώρα εμπειρία μας στη διεξαγωγή των σεμιναρίων μας υπαγορεύει την άποψη ότι εκ μέρους του φοιτητή το δίωρο αυτό, είναι μια εισαγωγή για αυτόν στο κεφάλαιο «Βιβλιοθήκη» και αυτό διότι ανακαλύπτει ένα μεγάλο ποσοστό γνώσεων το οποίο είναι δίπλα του και είτε δεν είχε προσπαθήσει ποτέ, είτε δεν ξέρει πώς να το προσεγγίσει. Σαφώς λοιπόν, είναι επιβεβλημένη η οργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε συγκεκριμένες πηγές πληροφόρησης (π.χ. Heal-Link, WoS, JSTOR κλπ) αλλά και σε διαδικτυακές εφαρμογές όπως το Refworks.

Πέρα όμως από αυτά που μπορούμε μεμονωμένα να βελτιώσουμε σταδιακά ως Βιβλιοθήκη συγκεκριμένου ιδρύματος, πιστεύουμε πως μπορούν οι βιβλιοθήκες να λειτουργήσουν και συλλογικά, και ειδικότερα οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που σηκώνουν το βάρος της υποδομής και της τεχνογνωσίας που έχουν αποκτήσει, μέσω της χρηματοδότησης του ΕΠΕΑΕΚ, προκειμένου να υιοθετηθούν κάποιες καλές πρακτικές και καινοτόμες ενέργειες για τη σταδιακή υιοθέτηση της ΠΠ ως αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κάποιες από τις πρακτικές αυτές μπορούν, μεταξύ άλλων να είναι:

- Η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των Πανεπιστημίων,
- Η ένταξη σχετικών έργων στο ΕΣΠΑ,
- Η ένταξη της ΠΠ στα προγράμματα σπουδών των σχολών Βιβλιοθηκονομίας
- Η υιοθέτηση εθνικής πολιτικής για την ΠΠ

6.3. Συμπεράσματα

Μέσα από την έως τώρα εμπλοκή μας στη διαδικασία της εκπαίδευσης χρηστών διαπιστώσαμε ότι οι εκπαιδευόμενοι στο ΧΠ δεν είναι σε θέση να εκμεταλλευθούν πλήρως τις διαθέσιμες πληροφοριακές πηγές, και επιπρόσθετα χρειάζονται δεξιότητες που θα τους χρειαστούν και μετά το τέλος των σπουδών τους. Καλείται λοιπόν η ΒΚΠ να φροντίσει ώστε

οι φοιτητές να αποκτήσουν δεξιότητες ΠΠ επεκτείνοντας και ενδεχομένως διαφοροποιώντας το πρόγραμμα εκπαίδευσης χρηστών που παρέχει. Πριν από την παροχή μαθημάτων ΠΠ, θεωρούμε ότι πρέπει να έχει προηγηθεί ένας καλός σχεδιασμός από μέρους μας προκειμένου να αποσαφηνισθούν σημαντικά ζητήματα και το όλο εγχείρημα να έχει αποτέλεσμα.

7. Επίλογος

Ο ρόλος που είχε δοθεί ως τώρα στις βιβλιοθήκες ήταν περισσότερο αυτός της τράπεζας πληροφοριών, παρά του υποστηρικτή του εκπαιδευτικού έργου. Στις εποχές που διανύουμε οι βιβλιοθήκες οφείλουν να επεκτείνουν το ρόλο τους. Νέες δεξιότητες κρίνονται απαραίτητες στη βιβλιοθηκονομία, οι οποίες και θα οδηγήσουν σε μια νέα δυναμική του επαγγέλματος. Το ενδιαφέρον θα είναι να μπορούμε να συνεργαστούμε και στο σημείο αυτό εθνικά κάτι που θα σηματοδοτήσει μια ακόμα ανάπτυξη και καινοτομία προερχόμενη από το χώρο των Βιβλιοθηκών. ,

Βιβλιογραφία

- Αβραμίδου, Α. και Βαρδακώστα, Ι. (2008) «...Έτσι είναι αν έτσι νομίζετε...:Αξιολόγηση των εκπαιδευτικών σεμιναρίων της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου» στο «*Η αξιολόγηση των Βιβλιοθηκών ως στοιχείο ποιότητας των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων: 17^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*», Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Αράχωβα, Τ. (2006) «Εικονικές Βιβλιοθήκες: μέσα ανοικτής πρόσβασης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση» στο *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την εκπαιδευτική τεχνολογία*, τχ.3,σ.14-38.
- Γαϊτάνου, Π. και Ρουγγέρη, Δ-Μ. (2007) «Πληροφοριακή παιδεία και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες» στο «*Ο ανθρώπινος παράγοντας στη διαμόρφωση της σημερινής και της μελλοντικής βιβλιοθήκης: πρακτικά 16ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*». Πειραιάς: Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Δουφεξοπούλου, Μ.Γ. (2000) «Εκπαίδευση και Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες στο 21^ο αιώνα: η τάση ομογενοποίησης» πρακτικά 9^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα: ΕΜΠ.
- Καπιδάκης, Σαράντος (2004) Ψηφιακές Βιβλιοθήκες. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχαιονομίας-Βιβλιοθηκονομίας. Url: <http://www.ionio.gr/~sarantos/tab322/tab322.pdf> [τελευταία πρόσβαση 9/11/08].
- Μορελέλη-Κακούρη, Μ. (1998) «Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες» στο «*Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και το πρόβλημα του εκσυγχρονισμού: πρακτικά 6^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*». Αθήνα: ΕΚΠΑ.

- Νικητάκης, Μ., Σίτας, Α., και Παπαδουράκης, Γ. (2005) «From library skills to information literacy» In *Proceedings 4th International Conference: New horizons in industry, business and education*, pages pp. 263-269, Corfu (GR). <http://eprints.rclis.org/archive/00005293/>.
- Ξενίδου-Δέρβου, Κ. (2002) «Εκπαιδύοντας προσωπικό και χρήστες στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες : η περίπτωση του ΑΠΘ» στο «*Σύνδεση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών με την εκπαιδευτική διαδικασία: πρακτικά 9^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*». Αθήνα: Κεντρική Βιβλιοθήκη ΕΜΠ.
- Παντούλη, Ο. και Νιξαρλίδου, Ε. (2002) «Οι φοιτητές και η εξοικείωσή τους με τις νέες τεχνολογίες στην υπηρεσία των βιβλιοθηκών: μελέτη περίπτωσης σε δύο βιβλιοθήκες του ΑΠΘ» στο «*οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες ανοικτής και συνεχούς πρόσβασης: πρακτικά 11^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*». Λάρισα: ΤΕΙ Λάρισας.
- Σίτας, Α. (2006) «Η πληροφοριακή παιδεία στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των εικονικών περιβαλλόντων μάθησης» στο *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την εκπαιδευτική τεχνολογία*, τχ.3,σ.14-38.
- American Library Association Presidential Committee on Information Literacy. Final Report. Chicago: The Association, 1989, p.1.
- Bainton, T. (2001) “Information literacy and academic libraries: the SCONUL approach (UK/Ireland)” in 67th IFLA Council and General Conference August 16-25
url: <http://www.ifla.org/IV/ifla67/papers/016-126e.pdf> [τελευταία πρόσβαση 10/11/08].
- Behrens, S.J. (1990) “Literacy and Evolution towards information literacy: an exploratory study” in *South African Journal of Library and Information Science*, 58(4) p.355-
- Biddiscombe, Richard (1999) ‘Developing the learning support role: some of the challenges ahead’, *SCONUL Newsletter* 16, Spring, pp 30 – 34.
- Breivik, P.S. (1985) “Putting libraries back in the information society in *American Libraries* 16 (1) p.723-
- Candy, P.C (1993) “The problem of currency: information literacy in the context of Australia as a learning society” in *The Australian Library Journal* 42 (4), p.278-
- Clougherty, L. e.a. (1998) “The University of Iowa Libraries' Undergraduate User Needs Assessment” in *College & Research Libraries* 59(6) pp.572-84.
- Cowley, J. and Hammond, N. (1987) “Educating information users in universities, polytechnics and colleges” in *British Library Research Reviews*, 12, p.1.

- Ellis, J. and Salisbury, F. (2004) "Information literacy milestones: building upon the prior knowledge of first-year students" *Australian Library Journal*, 53 (4) [url:<http://alia.org.au/publishing/alj/53.4/full.text/ellis.salisbury.html>] [τελευταία πρόσβαση 10/11/08].
- Fleming, Hugh (ed) *User Education in academic libraries..* London: Library Association Publishing Limited, 1990.
- Ivey, R. (2003) "Information literacy: how do librarians and academics work in partnership to deliver effective learning programs?" in *Australian Academic Research Libraries* 34(2), [url: <http://www.alia.org.au/publishing/aarl/34.2/full.text/ivey.html>] [τελευταία πρόσβαση 10/11/08].
- Lupton, M. (2002) 'The getting of wisdom: reflections of a teaching librarian' *Australian Academic and Research Libraries* 33(2), p75-86.
- Mews, Hazel *Reader Instruction in colleges and universities: an introductory handbook.* London: Clive Bingley, 1992.
- Rashid, A. (1997) "User education in Indian libraries: an assessment" in *Library Review*, 46(8), pp.561-576
- .
- Sinikara, K. and Farvelainen, L. (2003) "Information literacy development in Finland" in *Library Review*, 52(7), pp.333-339
- Sonntag, G. and Ohr, D.M. (1996) 'The Development of a Lower- Division, General Education Course-Integrated Information Literacy Program", in *College and Research Libraries*, 57 (July), p.331
- .
- Sun, P. and Rader, H. (1999) "Academic library user education in China "in *Reference Services Review*, 27(1), pp.69-72
- .
- Yu, T. (2003) "A Taiwan college and technical institution library user education survey" in *New Library World*, 104(9), pp.335-343.